

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра приватного права
Кафедра права інтелектуальної власності та патентної юстиції**

ІТ-ПРАВО, КІБЕРБЕЗПЕКА ТА ШІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції**

28 березня 2026 р.

Одеса
Фенікс
2026

УДК 342.95:343.32 (477):351.863
I-92

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора **Є. О. Харитонова**,
докторки юридичних наук, професорки **І. В. Давидової**

Упорядники-укладачі:

Давидова І. В. — доктор юридичних наук, професор, професор
кафедри приватного права Національного університету «Одеська
юридична академія»;

Калітенко О. М. — кандидат юридичних наук, доцент, професор
кафедри приватного права Національного університету «Одеська
юридична академія»;

Бобейко Н. І. — лаборантка кафедри приватного права Націо-
нального університету «Одеська юридична академія».

ІТ-право, кібербезпека та ІІІ в умовах гібридної війни :
I-92 матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 28 берез. 2026 р.) / за
заг. ред.: д-ра юрид. наук, проф. Є. О. Харитонова, д-ра юрид.
наук, проф. І. В. Давидової. Одеса : Фенікс, 2026. 300 с. DOI:
<https://doi.org/10.32837/11300.33701>

ISBN 978-617-8763-22-0

Збірник містить матеріали доповідей, присвячені актуальним проблемам
ІТ-права, кібербезпеки, цифрової трансформації суспільних відносин, правово-
го регулювання штучного інтелекту та захисту інформації в умовах гібридної
війни, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 26 березня
2026 року в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення науковців, викладачів, здобувачів
освіти, практикуючих юристів, фахівців у сфері інформаційних технологій і кі-
бербезпеки з результатами сучасних досліджень щодо правових, організаційних
і технологічних аспектів функціонування цифрового середовища в умовах су-
часних викликів. Матеріали видання можуть бути використані в науковій, освіт-
ній і практичній діяльності, а також під час подальшого вдосконалення правово-
го регулювання цифрових відносин і забезпечення кібербезпеки України.

342.95 : 343.32 (477) : 351.863

Матеріали видано за авторською редакцією.

*Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу
несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники,
рецензенти і структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

ISBN 978-617-8763-22-0

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Всеукраїнської наукової конференції

Харитонов Є. О. – завідувач кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія», д-р юрид. наук, проф. (голова);

Федотов О. П. – начальник науково-дослідної частини, професор кафедри морського, митного та інформаційного права, д-р юрид. наук, проф. (заступник голови);

Харитонova О. І. – завідувачка кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції, д-р юрид. наук, проф.;

Галупова Л. І. – доцентка кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції, канд. юрид. наук, доц.;

Зубар В. М. – професор кафедри приватного права, канд. юрид. наук, проф.;

Калітенко О. М. – професорка кафедри приватного права, канд. юрид. наук, доц.;

Кривенко Ю. В. – доцентка кафедри приватного права, канд. юрид. наук, доц.;

Токарева В. О. – доцентка кафедри приватного права, д-р юрид. наук, доц.;

Бобейко Н. І. – лаборантка кафедри приватного права.

Ларіонов Владислав Сергійович
*аспірант кафедри права інтелектуальної власності
та патентної юстиції
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ПРАВОВА ПРИРОДА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЦИФРОВИХ РЕЧЕЙ У КОНТЕКСТІ ОНОВЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Цивільне законодавство багатьох країн світу зараз переживає часи значних змін. Необхідність адаптації до нової реальності, що стрімко стала частиною повсякденного життя за останні декілька років, зумовлює появу законодавчих ініціатив, що спрямовані на врегулювання суспільних відносин в епоху цифрової економіки.

Класичне розуміння «речі» як фізичного об'єкта все більше розмивається. У цифровій економіці на перший план виходять цифрові речі, серед яких віртуальні активи, NFT, криптогаманці, цифровий контент.

Закон України від 10.08.2023 № 3320-IX «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав» доповнив Цивільний кодекс новими об'єктами цивільних прав. Так, ст. 177 ЦК України закріпила такі види об'єктів цивільних прав: речі, гроші, цінні папери, цифрові речі, майнові права, роботи та послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні та нематеріальні блага. Об'єкти цивільних прав можуть існувати у матеріальному світі та/або цифровому середовищі, що обумовлює форму об'єктів, особливості набуття, здійснення та припинення цивільних прав і обов'язків щодо них.

Новації, закріплені у ст. 177 ЦК України, відображають фундаментальний перехід від традиційного «права речей» до права «цифрових активів». Вперше у переліку об'єктів цивільних прав поряд із традиційними речами, грошима та цінними паперами з'являються цифрові речі. Це означає визнання їхньої самостійної майнової цінності.

Фізична присутність у матеріальному світі більше не є необхідною для того, щоб володіти річчю, розпоряджатися нею, а також захищати свої права і законні інтереси щодо таких речей.

Також Закон України № 3320-IX у ст. 179-1 закріпив у цивільному законодавстві поняття цифрової речі. Відповідно до ст. 179-1 ЦК України цифровою річчю є благо, що створюється та існує виключно у цифровому середовищі та має майнову цінність. Цифровою річчю є віртуальні активи, цифровий контент та інші блага, щодо яких застосовуються положення частини першої цієї статті.

За визначенням цифрова річ – це перш за все благо, тобто об’єкт, що може задовольнити певну потребу власника або користувача цього об’єкта. Перелік цифрових речей у Цивільному кодексі не є вичерпним. Серед цифрових речей законодавець виділив віртуальні активи та цифровий контент.

У випадку із цифровим контентом законодавча згадка обумовлена необхідністю імплементації норм законодавства Європейського Союзу та гармонізації українського законодавства із Директивою Європейського Парламенту і Ради (ЄС) від 20 травня 2019 року № 2019/770 про деякі аспекти, що стосуються договорів про постачання цифрового контенту та цифрових послуг.

2 березня 2024 року набрав чинності Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги», який закріпив, зокрема, такі поняття як цифровий контент і цифрова послуга. Відповідно до цього Закону, цифровий контент – це дані, які створюються і надаються в цифровій формі. До цифрового контенту належать, зокрема, комп’ютерні програми, застосунки, відеофайли, аудіофайли, музичні файли, цифрові ігри та електронні книги.

Як видно із визначення, цифровий контент – це перш за все товари із цифровим елементом, які створюються авторами цього контенту і потім комерціалізуються через введення у цивільний обіг.

Також цим Законом введено поняття цифрової послуги як послуги, що надає можливість споживачу створювати, обробля-

ти, зберігати та поширювати дані у цифровій формі або отримувати доступ до таких даних, а також здійснювати будь-які інші дії з даними у цифровій формі, що були створені чи завантажені споживачем або іншими користувачами такої послуги. До цифрових послуг належать, зокрема такі, що дають змогу створювати, обробляти, отримувати доступ або зберігати дані в цифровій формі, включаючи хостинг файлів, обробку текстів або гри, які пропонуються в середовищі хмарних обчислень і соціальних мережах.

Разом із цифровим контентом, цифрові послуги формують значну частину ринку електронної комерції. Закріплення їхніх визначень, а також чітке нормативне регулювання їхнього розповсюдження, створюють підґрунтя для цивілізованого комерційного обігу та можливості для споживачів отримати якісні товари та послуги у цифровому середовищі і за необхідності захистити свої права як покупця цифрового контенту або цифрової послуги.

Окремим видом цифрових речей, що отримали пряме законодавче закріплення, є віртуальні активи. Потреба у їхній нормативній фіксації зумовлена стрімким розвитком технологій розподіленого реєстру, масовим обігом криптовалют та NFT, а також стратегічним завданням держави щодо інтеграції цих активів у легальний економічний простір та встановлення механізмів їхнього прозорого оподаткування.

Законодавче визначення віртуальних активів як різновиду цифрових речей є відповіддю на виклики цифрової економіки. Це дозволяє трансформувати фактичні відносини щодо криптовалют та токенизованих активів у юридично значущі цивільні правовідносини, забезпечуючи правовий інструментарій для їхнього захисту, відчуження та фіскального регулювання.

Закон України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 № 2074-IX, який набере чинності з дня набрання чинності законом України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами,

визначає віртуальний актив як нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав.

Отже, віртуальний актив – це певна логічна послідовність цифрових даних, яка ідентифікується в мережі Інтернет. Іншою важливою ознакою віртуального активу є наявність вартості. Це може дозволити використовувати віртуальні активи як об'єкти застави, включати до статутного капіталу юридичних осіб, фіксувати збитки у разі викрадення або блокування активу, бути об'єктом спадкуваннятощо.

Контроль над віртуальним активом здійснюється не через фізичне володіння, а через технічну можливість розпоряджатися даними в межах певної системи, що забезпечує його оборот. Якщо система припиняє існування, юридично актив може бути визнаний таким, що втратив оборотоздатність.

Також варто відзначити, що сучасне цивільне законодавство України перебуває у фазі фундаментальної трансформації, центром якої є переосмислення правової природи цифрових об'єктів. Опублікований у січні 2026 року Проект Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного) репрезентує амбітну стратегію рекодифікації, спрямовану на створення адаптивного та ефективного регуляторного інструментарію. Нова архітектура Кодексу покликана забезпечити правову визначеність у динамічному цифровому середовищі, відповідаючи актуальним викликам технологічного прогресу.

Проект Цивільного кодексу виділяє цифрові речі серед об'єктів приватних відносин. Проект визначає цифрову річ як благо, що створене та наявне лише в цифровому середовищі і має майнову цінність.

Згідно з Проектом до цифрових речей належать: віртуальні активи; цифровий контент, бази даних, зображення, зокрема 3D-моделі; доменні імена та облікові записи в цифрових системах; інші об'єкти.

Така розширена класифікація цифрових речей є досить прогресивною новелою Проекту Цивільного кодексу України. На відміну від попередніх законодавчих змін, Проект не обмежується виключно віртуальними активами, а включає до правового регулювання доменні імена, облікові записи в цифрових системах, 3D-моделі.

Таким чином, цифрові речі можна буде вважати виокремленими у самостійну категорію об'єктів приватних відносин. Визначення цифрової речі як блага, що існує виключно у цифровому середовищі та має майнову цінність, дозволяє остаточно подолати доктринальну невизначеність щодо статусу нематеріальних активів та створити надійний фундамент для застосування до цифрових об'єктів класичних інститутів права: власності, спадкування, застави та судового захисту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав: Закон України від 10 серпня 2023 року № 3320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3320-20>.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Про цифровий контент та цифрові послуги: Закон України від 10 серпня 2023 року № 3321-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20>.
4. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20>.
5. Проект Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного) від 22 січня 2026 № 14394. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69528>